

AURKIBIDEA

LABURTZAPENAK	1
ZEINUAK	3
AURKEZPENA	5
0. ATARIKOA	11
1. DENBORAZKO PERPAUSAK	27
1.0. SARRERA	27
1.0.1. Funtzioa: denboraren erreferentzia ematea	27
1.0.2. Forma. Oinarria eta menderatzaileak	30
1.0.2.1. Adizkiak	30
1.0.2.2. Denbora-morfemak	32
1.0.3. Sailkapena	35
1.1. ALDIBEREKOTASUNA	36
1.1.1. Aldiberekotasunaren adierazpen orokorra	36
1.1.1.1. <i>-TZEAN</i>	36
1.1.1.2. <i>-TZERAKOAN</i>	38
1.1.1.3. <i>-TZEKOAN</i>	40
1.1.1.4. <i>-TZEAREKIN</i>	42
1.1.1.5. <i>-TZEARI, -TZERAT</i>	44
1.1.1.6. <i>-TU(K)ERAN</i>	44
1.1.2. Aldiberekotasun estua	46
1.1.2.1. <i>-TZERAKO</i>	47
1.1.2.2. <i>-TU ORDUKO</i>	50
1.1.2.3. <i>-TU BEZAIN LASTER</i>	52
1.1.2.4. <i>-TU BEZALA</i>	55
1.1.2.5. <i>-TU ETA BEREHALA, -TU ETA LASTER</i>	55
1.1.2.6. <i>-TU AZ BATERA, -TZEAREKIN BATEAN</i>	59
1.1.2.7. <i>-TU BERRI(T)AN</i>	61
1.1.2.8. <i>-TU AHALA</i> eta <i>-TU ARAU</i>	63

1.1.3. Aldiberekotasun errepikatua	63
1.1.3.1. <i>-TU ALDIRO, -TU BAKOITZEAN</i>	63
1.1.3.2. <i>-TU AHALA, -TU ARAU</i>	64
1.2. ALDI DESBERDINTASUNA	66
1.2.1. Aurrekotasuna	67
1.2.1.1. <i>-TU BAINO LEHEN</i>	67
1.2.1.2. <i>-TU AURRETIK</i>	71
1.2.1.3. <i>-TU AITZINEAN</i>	73
1.2.1.4. <i>-TU GABE</i>	75
1.2.1.5. <i>-TZERAKO</i> eta <i>-TU ORDUKO</i> formen aurreko- tasun-balioa	77
1.2.2. Ondokotasuna	77
1.2.2.1. <i>-TU ETA</i>	78
1.2.2.2. <i>-TU ETA GERO</i>	80
1.2.2.3. <i>-TUTA</i>	83
1.2.2.4. <i>-TUTAKOAN</i>	85
1.2.2.5. <i>-TU ONDOAN</i>	86
1.2.2.6. <i>-TU OSTEAN</i>	91
1.2.2.7. <i>-TU(A)Z</i>	91
1.2.2.8. <i>-TUZ GERO</i>	92
1.2.2.9. <i>-TURIK</i>	97
1.3. IRAUPENA	98
1.3.1. Iraupenaren aurreko muga	100
1.3.1.1. <i>-TUZ GERO</i>	100
1.3.2. Iraupenaren azken muga	101
1.3.2.1. <i>-TU ARTE</i>	103
1.3.2.2. <i>-TU ARTINO</i>	105
1.3.2.3. <i>-TU ARTIO</i>	106
1.3.2.4. <i>-TU ARTEAN</i>	107
1.3.2.5. <i>-TU ARTEKAN</i>	108
1.3.2.6. <i>-TU ARTEKO</i>	109
1.3.2.7. <i>-TU BITARTEAN</i>	109
1.3.2.8. <i>-TZERAINO</i>	111

1.3.3. Iraupenaren tarte osoa	113
1.3.3.1. <i>-TU BITARTEAN</i>	115
1.3.3.2. <i>-TU ARTEAN</i>	116
1.3.3.3. <i>-TU AZ BATERA, -TU AHALA</i> eta <i>-TU ARAU</i> ..	117
LABURPENA	119
2. KAUSAZKO ETA HELBURUZKO PERPAUSAK	135
2.1. KAUSAZKO PERPAUSAK	135
2.1.1. Forma	135
2.1.2. <i>-TZEAGATIK</i> helburuzko nahiz kausazko	136
2.1.3. Noiz kausazko eta noiz helburuzko?	139
2.1.3.1. Helburuzko adiera egiletasunarekin lotua ageri da ..	140
2.1.3.2. Kausa-adierak jasailea eskatzen du	141
2.1.4. Perpaus nagusiko argumentuak eta mendeko perpau- seko subjektua	142
2.1.5. <i>-TZEAGATIK</i> perpausa eta gainerako kausa-perpausak ..	146
2.1.5.1. <i>-TZEAGATIK</i> , perpaus barneko kausal	146
2.1.5.2. <i>-eLAKO</i> vs <i>-TZEAGATIK</i>	148
2.1.6. Aspektua: <i>-TZEAGATIK</i> vs <i>-TU(IZAN)AGATIK</i>	150
2.1.7. <i>-TZEAREN</i>	153
2.1.8. Kausa adierazteko beste bide batzuk: <i>-TURIK</i> eta <i>-TUTAKOAN</i>	155
2.2. HELBURUZKO PERPAUSAK	156
2.2.1. Helburuzko perpausen funtsezko ezaugarriak	156
2.2.2. Zalantza batzuk	158
2.2.3. Erlazio semantikoak helburuzko perpausetan eta beste perpaus batzuetan	159
2.2.4. Perpaus hauen “bazterreko” izaera	161
2.2.5. Helburuzko perpausak aditz-izenaren gainean osatzen dira	164
2.2.5.1. <i>-TZEKO</i>	164
2.2.5.1.a. <i>-TZEKO</i> eta helburua	164
2.2.5.1.b. <i>-TZEKO</i> atzizkiaren beste balio batzuk	165

2.2.5.2. -TZEAGATIK eta -TZEAREN	171
2.2.5.3. -TZEKOTZAT	172
2.2.5.4. -TZE ALDE, -TZE ALDERA	173
2.2.5.5. -TZEKOTAN (eta -TZEKO ASMOTAN, INTENTZIOTAN, -TZEKO INTENTZIOAREKIN)	174
2.2.5.6. -TZEKOTZ	176
LABURPENA	179
3. BALDINTZA-PERPAUSAK	185
3.0. SARRERA	185
3.1. BALDINTZADUN PERPAUSEN EZAUGARRI BATZUK	187
3.1.1. Kausa eta kausa-ondorio erlazioa	188
3.1.2. Hipotesia	190
3.1.3. Aldiberekotasuna	191
3.1.4. Semantikaren eta pragmatikaren jokoak	192
3.2. -TUZ GERO	194
3.2.1. Forma	194
3.2.2. Aldaerak	195
3.2.3. Balioa	197
3.2.4. Ordena	200
3.2.5. -TUZ GERO baldintzazko perpausen adierak	202
3.2.5.1. Baldintza errealaren adiera	203
3.2.5.2. Baldintza irrealaren adiera	208
3.3. -TU EZIK	210
3.3.1. Baldintza erreala	211
3.3.2. Baldintza irreala	212
3.3.3. Salbuespena	213
3.4. -TU EZEAN	215
3.5. -TZEKOTAN	218
3.6. -TZEKOTZ	227
3.7. -TZEZ GERO	229
3.8. -TZERA(T)	230

3.9. -TUENEAN	232
3.10. ZER + ADITZOINA + ERE (zer(nahi) gerta (ere), zer hel ere)	233
LABURPENA	235
4. KONTZESIO PERPAUSAK	245
4.0. SARRERA	245
4.1. KONTZESIO-PERPAUS JOKATUGABEEN EZAUGARRI OROKORRAK	253
4.2. NAHIZ ETA ...-TU	258
4.3. -TU ARREN	263
4.4. -TUAGATIK (ERE)	268
4.5. ERE LOKAILUA DUTEN MOLDEAK	275
4.5.1. -TUTA ERE / -TURIK ERE	276
4.5.2. -TUZ GERO ERE	280
4.6. BANAKARITZA-EGITURAK	282
4.7. KONTZESIO-PERPAUS JOKATUGABEEN TAULA	284
LABURPENA	287
5. MODUZKO PERPAUSAK	301
5.0. SARRERA	301
5.1. ADITZ-PARTIZIPIOA (-TU) OINARRI DUTEN MODUZKO MOLDEAK	306
5.1.1. -TURIK eta -TUTA	307
5.1.1.1. -TURIK	307
5.1.1.2. -TUTA	310
5.1.2. -TUA(K)	313
5.1.3. -TUZ (-TUAZ)	321
5.1.4. [-TU + postposizioa]	328
5.1.4.1. Luzatzen eta errepikatzen diren egoerak: -TU AHALA, -TU ARAU	328
5.1.4.1.a. -TU AHALA	328
5.1.4.1.b. -TU ARAU	331

5.1.4.2. Aditz-partizipioa + postposizio modalak	332
5.1.4.2.a. <i>-TU BEHARREAN</i>	332
5.1.4.2.b. <i>-TU NAHIRIK</i> (<i>nahian, nahizik</i>); <i>-TU GURARIK</i> (<i>guran</i>)	335
5.1.4.2.c. <i>-TU EZINDA, -TU EZINEAN, -TU EZINIK</i> ...	338
5.1.4.3. Ezezkoak: <i>-TU GABE, -TU BARIK, -TU EZTA</i> ...	340
5.1.4.4. Konparaziozkoak: <i>-TU BEZALA</i> eta <i>-TU LEGEZ</i> ...	345
5.1.4.5. <i>-TU AGINEAN, aginik</i>	345
5.1.4.6. <i>-TU ORDE, -TU ORDEAN, -TU ORDEZ</i>	347
5.2. ADITZ-IZENA OINARRI DUTEN MOLDEAK	349
5.2.1. <i>-TZEKE, -TZAKA</i>	349
5.2.2. [<i>-TZEKO</i> + modu-postposizioa]: <i>-TZEKO MODUAN</i> / <i>ERAN</i> / <i>GISAN</i> / <i>MANERAN</i>	351
5.2.3. <i>-TZEKO ZORIAN</i>	353
5.2.4. <i>-TZEAREKIN, -TZEAGAZ</i>	354
5.2.5. <i>-TZEKOTAN</i>	355
5.3. ADITZOINA OINARRI DUTEN MOLDEAK	356
5.3.1. Aditzoin juntatuak edo enumeraziozkoak (<i>xuti eta eror</i>)	356
5.3.2. Aditzoina + <i>AHALA</i> + aditzoin bera (<i>higi ahala higi</i>)	357
5.3.3. Aditzoina + <i>-KA</i> atzizkia (<i>gaizki esaka</i>)	357
5.3.4. Aditzoina + <i>-KI</i> atzizkia (<i>jakinki</i>)	358
LABURPENA	361
6. PERPAUS ERLATIBOAK	381
6.0. SARRERA	381
6.1. PERPAUS ERLATIBO JOKATUGABE ARRUNTAK	383
6.1.1. Perpaus erlatibo jokatu gabe arruntentzen aldaerak	383
6.1.2. Zenbait ezaugarri, perpaus erlatibo arrunt guztiei dagozkienak	388
6.1.2.1. Perpaus erlatibo arruntetan aditzak behar duen tokia	389
6.1.2.2. Perpaus erlatibo jokatu gabeen juntaketa eta metaketa	389

6.1.2.3. Perpaus erlatiboaren tokia	391
6.1.2.4. Perpaus erlatibo jokatu gabeek lagun ditzaketenen izen motak	393
6.1.2.5. Perpaus erlatibo jokatu gabe generikoak	394
6.1.3. Perpaus erlatibo jokatu gabeen berezko ezaugarriak	395
6.1.3.1. Ezezkoa perpaus erlatibo jokatu gabeetan	395
6.1.3.2. Aspektu-murriztapenak perpaus erlatibo jokatu gabeetan	397
6.1.3.3. <i>Zein</i> izen-sintagma erlatibatzen den perpaus erlatibo jokatu gabe arruntetan (erlatibatze eskala)	399
6.2. KORRELAZIOZKO PERPAUS JOKATUGABEAK	401
6.3. EZ DAUKAGU [NON LO EGIN]: GALDERAZKO IZENORDAINA DAUKATEN PERPAUS ERLATIBO JOKATUGABEAK	403
LABURPENA	415
7. PERPAUS OSAGARRIAK	425
7.1. PERPAUS JOKATUGABEEN EZAUGARRI OROKORRAK OSAGARRIETAN	427
7.1.1. Aditz jokatu gabeek ez dute pertsona- eta denbora-markarik	427
7.1.2. Erreferentziakidetasuna eta kontrol-egiturak	429
7.1.3. Predikatu gobernatzaileak sailkatzea	433
7.1.4. Perpaus osagarri jokatu gabeen morfosintaxi berezia ..	434
7.1.4.1. <i>-TZE</i> atzizkiak osaturikoak: aditz-izen egiturak eta itxura bereko izen-sintagma arruntak	434
7.1.4.2. Aditz-izenek osaturiko perpaus jokatu gabeen izen-joskera murrizta	436
7.1.4.3. Perpaus osagarri jokatu gabe burutuak (<i>-TUA</i> nahiz <i>-TU IZANA</i>)	442
7.1.4.4. Objektua genitibo (<i>uren hartzera</i>)	444

7.2. PERPAUS OSAGARRI JOKATUGABEAK ZEIN DIREN ETA NOLAKOAK	448
7.2.1. Osagarriak bestelakoetatik bereiztea	448
7.2.2. Perpaus osagarri jokatugabeek perpaus nagusiaren argumentuen artean duten lekuaz	451
7.2.3. Perpaus osagarri jokatugabeek joskeran duten garrantzia	457
7.2.4. Aditzen osagarriak eta izenkien osagarriak	458
7.2.5. Aditz-predikatuek gobernaturiko perpaus osagarri jokatugabe motak	462
7.2.6. Osagarri jokatugabezko antolaerak eta aditz-perifrasiak ..	464
7.2.7. <i>-TU BEHAR/NAHI/AHAL/EZIN IZAN</i> perifrasi-egiturak ..	467
7.3. PERPAUS OSAGARRI JOKATUGABEEN EGITURAK BANAKA	468
7.3.1. <i>-TZEN</i> perpaus osagarriak	468
7.3.1.1. Forma eta esanahia	468
7.3.1.1.a. Predikatu motak, esanahiaren arabera	469
7.3.1.1.b. Datiboa tartean denean	473
7.3.1.1.c. <i>Utzi (du)</i> eta <i>utzi (dio)</i> (eta <i>lagundu</i>)	473
7.3.1.1.d. <i>ari izan</i> eta <i>aritu</i> (eta <i>hasi</i> eta <i>jarraitu</i>)	476
7.3.1.1.e. <i>-TZEN hasil/jarraitu</i> aspektu-perifrasiak	478
7.3.1.1.f. <i>Zertan</i> perpausak eta <i>zer</i> perpausak predikatu berekin (ikus 7.4.3. ere)	479
7.3.1.1.g. <i>Joan</i> predikatuaren erabilera berezi batzuk (<i>galtzen doa</i>)	481
7.3.1.1.h. <i>-TZEN EGON</i>	483
7.3.1.1.i. <i>-TZEN AKABATU/AMAITU/BUKATU</i>	484
7.3.1.1.j. Prozesu/jarduera nozioen gorabeherak (egilea, jasailea eta eragilea)	485
7.3.1.2. Kontrola <i>-TZEN</i> perpausetan	488
7.3.1.3. <i>-TZEN</i> perpausak hartzen dituzten predikatuen sailkapen formala	489

7.3.2. <i>-TZERA(T)</i> perpaus OSAGARRIAK	492
7.3.2.1. <i>-TZERA</i> perpausen ezaugarriak <i>-TZEN</i> perpausekin erkatutik	492
7.3.2.2. <i>-TZERA</i> perpausak gobernatzan dituzten predikatuak	494
7.3.2.3. <i>-TZERA JOAN</i> aditz-perifrasia	499
7.3.2.4. <i>-TZERA EMAN</i> aditz-perifrasia	501
7.3.3. <i>-TZEKO</i> perpaus osagarriak	501
7.3.3.1. <i>-TZEKO</i> perpaus-motak bereizten	501
7.3.3.2. <i>-TZEKO</i> perpausen oinarritzko adiera	502
7.3.3.3. Kontrola <i>-TZEKO (zerta(ra)ko)</i> perpaus osagarrietan	506
7.3.3.4. Kontrola <i>-TZEKO (zer)</i> perpaus osagarrietan	507
7.3.3.5. <i>-TZEKO</i> perpausak hartzen dituzten aditz-predikatuen sailkapena	508
7.3.3.6. <i>-TZEKO</i> perpaus izenlagunak	512
7.3.3.6.a. <i>-TZEKO</i> perpaus izenlagunak egituraren aldetik	513
7.3.3.6.b. <i>-TZEKO</i> perpaus izenlagunak esanahiaren aldetik	517
7.3.3.7. <i>-TZEAREN</i> perpaus izenlagunak	523
7.3.4. [<i>-TZEA</i> + atzizkia] perpaus osagarriak	525
7.3.4.1. <i>-TZETIK</i> perpaus osagarriak (eta <i>-TZETIK -TZERA</i> perpaus osagarri ezkonduak)	526
7.3.4.2. <i>-TZEAN</i> perpaus osagarriak	531
7.3.4.3. <i>-TZEAREKIN/-TZEAGAZ</i> perpaus osagarriak	533
7.3.4.4. <i>-TZEAZ</i> perpaus osagarriak	536
7.3.4.5. <i>-TZEARI</i> perpaus osagarriak	543
7.3.4.6. <i>-TZEAK</i> perpaus osagarriak	549
7.3.5. <i>-TZEA</i> perpaus osagarriak (eta <i>-TZERIK</i>)	553
7.3.5.1. <i>-TZEA</i> perpausen predikatu gobernatzailerak (haien sintaxi-testuinguruak)	553
7.3.5.2. <i>EZIN IZAN</i> + <i>-TZEA</i> perpausen forma (<i>ezin egin izatea</i> / <i>*ezin egitea</i>)	559
7.3.5.3. <i>-TZERIK</i>	559
7.3.6. Zehar-galdera jokatugabezko perpaus osagarriak	561

7.4. PERPAUS OSAGARRI MOLDE BATZUEN BEREZITASUNAK	565
7.4.1. <i>-TZEN/-TZERA</i> eta <i>-TZEKO</i> alternantzia	565
7.4.1.1. <i>Saiatu/enseiatu</i>	565
7.4.1.2. <i>Prest izan/egon</i>	566
7.4.1.3. <i>Zail(a)/erraz(a) izan</i>	566
7.4.1.4. <i>Trebelabil izan</i>	567
7.4.2. <i>-TZEA/-TZEKO</i> alternantzia.....	567
7.4.2.1. [aditza + <i>-TZEA/-TZEKO</i>] eta [izena+aditza + <i>-TZEKO</i>].....	567
7.4.2.2. <i>-TZEA ESKATU</i> eta <i>-TZEKO ESKATU</i>	569
7.4.3. <i>-TZEA</i> eta <i>-TZEN</i> predikatu berarekin.....	578
7.4.4. <i>-TZEA (nahi/gura izan)</i> eta <i>-TU (nahi/gura izan)</i> (eta <i>nahiago/gurago izan</i> eta <i>hobe izan</i>)	580
7.4.5. Osagarri jokatu gabeen eta jokatu en arteko baliokidetasunak	585
7.4.6. Osagarri jokatu gabeak eskuineratzea eta perpaus-muga kanonikoa gainditzea	588
ERANSKINA	593
LABURPENA	609
BIBLIOGRAFIA	615
GAI-AURKIBIDEA	645